

Háromszáz méteres mélységben járunk, az Új-Mexikó déli részén elterülő Lechuguilla-barlangban. Újonc vagyok a barlangászatban, akinek lehetővé tették, hogy Amerika legjobb barlangászeit elkísérje felfedező útjukra. A Lechuguilla, amelyben járunk, valószínűleg az Egyesült Államok területén eddig felfedezett legcsodálatosabb barlang, egy elképesztő föld alatti labirintus. Hullafáradt vagyok, valami mégis megragad egész idő alatt. Részesültem a felfedezés misztériumából. A barlangászat az Egyesült Államokban nem tartozik az elismert sportágak közé. Mielőtt Lechuguillába indultunk, jó néhány barátomnak el-

Minden barlang félelmetes, nyugtalanító hely. A görög mitológiában például az istenek és a múzsák hegyeken laknak, kellemes, szellő fúttá ormokon, a barlangok viszont az alvilághoz tartoznak; reménytelenség, félelem árad belőlük, sötétség és ismeretlenség honol a mélyükön... Mindaddig, amíg az ember föl nem tárja őket.

hatolhatatlan, likacsos kőzetben ér véget... 1988. május 25-én aztán sikerült az „áttörés”. A három „vájár” között volt kalauzom és barátom, Rick Bridges is. Behatoltak az ismeretlenbe, és gyönyörű termek sorát találták, majd egy ijesztően tátongó, függőleges aknákat. Egy évig tartott, amíg a további feltáráshoz felkészültek, s a komoly munka alig kilenc hónappal az én ottjártam előtt kezdődött el. Bridges egyébként harmincöt éves, olajkutatóval keresi a kenyerét, de más, vérbeli barlangászokhoz hasonlóan csak azért él, eszik és alszik, hogy valahogyan átvészelje két

A CSODA-BARLANG

meséltem, mire készülök. Akadt közöttük számos vállalkozó szellemű világszavargó is, de mindenki éppen csak színlelt érdeklődéssel hallgatta szavaimat. Akadt olyan is, aki nem tudta megállni, hogy ki ne fejezze ellenérzését, kétkedését. A barlangászat a szemükben olyan — sportágnak nevezett — értelmetlenség, amely csupa sötétben való csúszás-mászásból áll.

A National Speleological Society (Országos Barlangász Társaság) tagjai körülbelül hét és fél ezren vannak, barátom, Rick Bridges szerint azonban alig kétezeren jelentik a kemény magot. Pedig a barlangászat amúgy világszerte egyre nagyobb érdeklődést kelt, és mind újabb és újabb sikereket ér el; olyan időszakot él mostanában, akár a hegymászásban az ötvenes évek, amikor az Anapurnától a K2-ig minden csúcsot meghódítottak a Himalájában. A Lechuguilla-barlang alig néhány mérföldnyire van a Carlsbad-barlangtól, a Carlsbad nemzeti park területén. Körülbelül 1914 óta tudnak a létezéséről, akkoriban ugyanis néhány helyi lakos már bányászta belőle a talajjavításhoz alkalmas de-

nevérguanót. Az egész barlang egy szűk, sáros aknával kezdődik, amely egy szürkés, kaktuszfélekkel benőtt hegyoldalban nyílik. „Nevadója”, a lechuguilla egy agavéfajta, amelynek hegyes, szúrós tövisei sok természetjáró életét megkeserítették már.

Az álnok szikla

A barlang sokáig csak harmincméteres mélységig volt ismert: az akna mélyén itt egy folyosó nyílt, amely egy kanyar után egy sziklagörgeteggel véget is ért. Egészen 1971-ig úgy vélték, hogy csak egy kicsi, csalódást keltő barlangról van szó. Csakhogy a barlangász él-hal a felfedezésért. És egy bizonyos jelenség vonzotta ide a barlangászokat: az elzárt folyosó mélyén ugyanis állandó huzatot lehetett érezni, s az ilyesmi általában hatalmas föld alatti üregekről árulkodik. Néhányan elkezdték hát eltakarítani az omladékot a sáros, törmelékes szakaszból. A munkát mások semmire sem becsülték, sőt gyakran kétségek között hányódtak maguk a kutatók is, hiszen meglehet, hogy az átjáró át-

barlangjárás között az unalmas időt. Négyen indultunk; rajtunk kívül Scott Adams és Randy Brooks, mindkettő komoly barlangász.

Meglehetősen hamar elértük a barlang legnehezebb szakaszát, amelyet Vándorkő Zuhatagnak kereszteltek. Ez egy körülbelül 50 méter mély, függőleges akna, mely nevét a barlangászok egyik rossz szokásáról kapta, akik szeretnek ugyanis ilyen helyeken nagy köveket a mélybe hajtani, miközben hallgatják, hogyan dübörögnek a kövek lefelé. Hegymászó létemre nem ijedtem meg attól, hogy egy aknába kell leereszkedni, még akkor sem, ha húszméteres mélységben lóg-pörög az ember egy szál kötélén. Sziklafalakon, a hegyekben két szorítószerszettel dolgozom, amelyek fölfelé simán csúsznak a kötélén, de a lefelé ható húzóerő erősen megragadják azt. Csomagokkal függőlegesen fölfelé haladni még így is gyötrelmes munka, nem tudtam tehát elképzelni, hogyan haladunk majd az aknán visszafelé. Csakhogy Bridges megnyugtatót, neki jobb módszere van a visszafelé haladásra. Amint egyre lejjebb haladtunk, rá-

A Chandalar-tó kristálytisza vízében a több mint nyolc méter mély kürtő fenekére lehet lepilantani

a Kentucky-beli Mammoth-Flint Ridge, ennek járatai 530 kilométer hosszúak. A legnagyobb terem — amelyet alig egy évtizede fedeztek föl Borneó szigetén, az őserdő alatt — körülbelül akkora, hogy a római Szent Péter-katedrális hússzor is beférne.

A ma még nem egészen feltárt barlangok azonban hamarosan „verhetik” a csúcokat, például franciaországi és szovjetunióbeli felfedezések. A mexikói barlangok kiterjedése akkora, hogy csak többnapos túrával lehet őket bejárni, a magas vízszint pedig sok helyütt szükségessé teszi bennük a hagyományos barlangászat és a búvárkodás ötvözését. A vesztékek pedig... különfélék. Például a mexikói La Grieta szájánál egyszer valakik — abban a hiedelemben, hogy a fehér barlangszok odalent az ördöggel paktálnak — elvágta a mászókötelet, amelyen egy nő mászott éppen fölfelé, egy hatvanméteres akna közepe táján. Elképesztő szerencséje volt: néhány méter után egy párkányra zuhant és megúsza kisebb zúzódásokkal. Néhány centiméteren múlt, hogy nem a tátongó mélységbe hullott vissza...

A nagy barlangok feltárása egyébként nem csodálatos egyéni teljesítmények során, hanem olajozottan, jól szervezeten működő csapatok munkájával folyik. A Lechuguilla esetében például a Nemzeti park rendőrsége nem engedélyezi, hogy egyszerre húsz embernél (vagyis körülbelül öt különálló, négytagú csoportnál) több tartózkodjék odalent. Megköveteli, hogy minden túra járuljon hozzá valamivel a további feltáráshoz. A kutatási programot három ember vezeti — egyikük Rick Bridges —; kétételes kutatóperiódusokat hirdetnek, amelyekre minden barlangász jelentkezhet. Jelentkezőkben nincs hiány, ugyanis a tapasztalt barlangászok hamar megérették, hogy nem nagyon lesz a Lechuguillánál jobb lehetőségük...

Víz helyett szkunk

Am nemcsak nemzeti park és nemcsak hivatásos barlangászok vannak, hanem helybeli lakosok és reménybeli vállalkozók is. Ezek aranybányát szimatoltak, amikor kiderült, hogy a Carlsbad-barlanghoz hasonló méretű föld alatti csodát tártak fel a vidéken. Nagy hangon követelik a megnyitását, és arról példálózhatnak, hogy miféle „szakmai elitizmus” az a barlangászok részéről, hogy csak a szakértőknek kívánják fenntartani a Lechuguillát. Csakhogy nincs még egy természeti képződmény, amelyet olyan könnyen és gyorsan el lehetne rontani, jellegtelenné tenni, mint éppen a barlangokat. Már elhangzott olyan ötlet is, hogy a kaktuszok borította hegyoldalból egyenesen a Nyugati Fűrőlyukhoz mozgólépcső vezethetne... Őt expedíció három hónap alatt ju-

tott el a 230 méteres mélységig. A szomszédos Carlsbad-barlangban a mozgólépcső 57 másodperc alatt viszi le a látogatót hasonló mélységbe. A Carlsbadot a századfordulón kutatta át élete kockázatával egy Jim White nevű farmer... most abban a barlangban, ahol majdnem otthagya a fogát, a mozgólépcsőn érkező turista szendvicset vásárolhat, és a szuvenírboltban Carlsbad-barlang feliratú trikót ölthet magára. Amióta megnyitották, és 1923-ban nemzeti látványossággá nyilvánították, huszonnyolcmillió ember fordult meg benne, akik becslések szerint tizenhatalom darab pótolhatatlan barlangi képződményt törtek le, illetve loptak el! A különböző megmaradt képződményeket pedig azóta állandóan tisztogatni kell a mocsoktól, még a kihullott emberi hajszálaktól is, mert ezek algásodást és humuszképződést indíthatnak el.

Még rosszakarat és hanyagság sem kell azonban a barlangok pusztításához. A híres franciaországi Lascaux-barlangot, amelyben híres, történelem előtti festmények vannak, egyszerűen azért kellett bezárni, mert a látogatók lehelete megváltoztatta a klímát, és tragikus penészedést indított meg.

Egyébként amikor a Carlsbadban jártam, én sajnáltam a látogatókat is.

— Hogy tetszett? — kérdezte a vezető a látogatók egy csoportját, amikor a mozgólépcső ismét a felszínre szállította őket.

— Hát... elég ijesztő volt — válaszolta egy fiatal fiú. Én pedig arra gondoltam, hogy ő is vesztes: soha nem láthatja az ilyen félelmetes helyeket eredeti, érintetlen, vad szépségükben.

A Lechuguilla barlangásza általában szegény emberek, arra sincs pénzük, hogy motelban lakjanak. A nemzeti park igazgatóságához közel, két kis faházban zsúfolódik össze a társaság, mindenki fizet napi két dollárt, és saját magának főz. A szobák, mint az egykori diákszállókban: szanaszét heverő sisakok, ruhák, kivénhedt hátizsákok. Engem azonnal befogadtak, hiszen otthon éreztem magam. Olyan volt, mint az ötvenes évek végén, amikor magam is felcsaptam alpinistának. Az a népség, az a hangulat már sehol sincs, a hegymászás divatos sportággá fejlődött, minden „valamirevaló” alak jó pénzért vásárol „csak is hegymászóknak” való sátrat, ruhát és ajakkrémet.

A barlangászok saját készítésű újságokat böngésznek, amelyek átjárókról és más felfedezésekről szólnak; örülnek, ha találkoznak egymással; lehetőleg csak alkalmi munkát vállalnak, hogy nyugodtan kiélhessék barlangszenvédélyüket.

A Lechuguillában eltévedő Davis mostanában, éppen a barlangban töltötte be ötvenedik évét. Felfedező, aki rendszeresen kutat. Egy alkalommal a coloradói Spanyol bar-

langot kutatta és arra akart rájönni, hogy ez kapcsolatban áll-e a magasabban fekvő Frank Gödörrel. Nedves vidékeken mindenütt a világon a víz festésével derítik ki az ilyesmit, de a Spanyol barlangban nyoma sincs víznek. Van viszont huzat. Davis egyszer az országúton elgázolt szkunkot talált. A szkunk — más néven amerikai búzborz — elképesztő búzváladékáról közismert, az ember még eszméletét is veszítheti a „nemes” jószágától.

Davis ötlete azonnal megszületett: a búzváladékkal átítatott egy rongyot, és elhelyezte a Frank Gödör egyik alkalmas szögletébe, a lejártnál. Ezután társaival együtt elbaktatott a Spanyol barlang bejáratához, és helyet foglaltak. Hamarosan távozniuk kellett, mert a huzat iszonyú búzfelhőt sodort feléjük...

Mi van a kanyar után?

Tizenegy órán át nyomultunk előre a Lechuguillában, amikor Bridges hozzálátott, hogy visszafelé kalauzoljon minket. Véget nem érő kaptatókon kanyarogtunk, Randy és Scott is többször belezavarodott, hogy az útba eső termeknek mi is a neve.

Végül a Fehér Karácsonyfa Teremben leheveredtünk a kalcitporba, hogy aludjunk egyet. Bridges békésen horkolt, körülbelül harminc másodpercig. Én azonban az izgatottságtól elaludni sem tudtam. Amikor visszaérkeztünk a Vándorkő Zuhathoz, már ismerőséim üdvözölhettek a kötélmászó felszerelést. Amikor pedig a Megnyilvánult Végzet Termébe jutottunk, már egészen tűrhető idő alatt sikerült fölmásznom.

Az induláshoz képest másnap nyolc óra 15 perckor értem ki a Lechuguilla száján a külvilágra: tizenhét órát töltöttem odalent. Amikor a napfény a fejemre és vállamra vetődött, s én mélyet lélegezhettem a friss levegőből, amikor megláttam a kék eget, nem tudtam viszsztatartani egy örömkriáltást. Úgy éreztem, újjászülettem.

Kezem, lábam még napokig fájt, és folytonosan ólomsúlyú fáradtságot éreztem. Közvetlenül a túra utáni éjszakán rémálmaim voltak. Sok-sok kilométer hosszúságú, szürke folyosókon bolyongtam, kezemre szürke omladék zúdult... Hajnali öt-kor fölébredtem, kocsiba ültem és kihajtottam a Carlsbad-fennsík tetejére. Itt vártam meg a napkeltét. A túra után körülbelül egy hétig állandóan vágytam a napfény után. Aztán eljött egy este, amikor azon kaptam magam, hogy... Hogy azon gondolkodom, mi lehet az utolsó kanyar után, a jobb oldali járatban, amelyet a lyukacsos kőszirtben, a temetőben felmértem. Ott, a Megnyilvánult Végzet Terme fölötti részen... Elképzelhető, hogy fogom magam, visszamegyek és megnézem még egyszer...?

DAVID ROBERTS